

Utrikesdepartementet

Strategi för Sveriges regionala utvecklingssamarbete med Afrika 2022–2026

1. Inriktning

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklingssamarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och Parisavtalet.

Strategin ska gälla under perioden 2022–2026 och omfattar för Sida sammantaget 4 625 miljoner kronor och 45 miljoner kronor avser Folke Bernadotteakademins (FBA:s) verksamhet.

Strategin styr användningen av medel som anslås under anslagspost 1:1.9 Afrika i regleringsbrev avseende Sida för respektive budgetår samt medel som anslås under anslagspost 1:1.4 Biståndsverksamhet [och anslagspost 1:4.1 Folke Bernadotteakademien, avseende förvaltningskostnader i genomförandet av strategin], i regleringsbrev avseende Folke Bernadotteakademien för respektive budgetår.

Sidas verksamhet ska bidra till följande mål:

Miljö, klimat och hållbart nyttjande av naturresurser

- Stärkta förutsättningar för hållbar förvaltning och hållbart nyttjande av naturresurser, inklusive skydd, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och dess ekosystem

- Förbättrad anpassningsförmåga och stärkt motståndskraft mot klimatförändringar och miljö- och naturkatastrofer
- Minskad klimatpåverkan, inklusive ökad tillgång till förnybar energi och en högre energieffektivitet

Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

- Stärkt demokrati och ökad respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, inklusive minskad korruption
- Ökad jämställdhet och egenmakt för kvinnor och flickor

Migration, tvångsfördrivning, återvändande och frivillig återvandring

Strategin ska bidra till att målen i regeringens strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom migration, återvändande och frivillig återvandring 2024–2028 (UD2024/14340) uppfylls. Strategin ska särskilt bidra till:

- Stärkta förutsättningar för ökat återvändande, frivillig återvandring och hållbar återintegrering
- Stärkt kapacitet att hantera migration, med fokus på att motverka irreguljär migration, stärka asylhantering och gränsbevakning, samt bekämpa migrantsmuggling
- Stärkt kapacitet för inkludering av flyktingar och internflyktingar i värdsamhällen

Inkluderande ekonomisk utveckling

- Stärkta förutsättningar för öppen, inkluderande och hållbar handel samt regional och kontinental ekonomisk integration och tryggad livsmedelsförsörjning

Fredliga och inkluderande samhällen

- Stärkta regionala initiativ och kapacitet för hållbar fred

Folke Bernadotteakademins verksamhet ska bidra till följande mål:

Fredliga och inkluderande samhällen

- Stärkta regionala initiativ och kapacitet för hållbar fred

2. Regional kontext

Afrika är en heterogen kontinent vars länder och regioner präglas av vitt skilda förhållanden och olika förutsättningar för en hållbar utveckling. Samtidigt är flera av kontinentens utmaningar gränsöverskridande och kräver regional samverkan.

Konsekvenserna av klimatförändringarna är påtagliga i Afrika med bland annat torka, extremväder och negativ inverkan på den biologiska mångfalden. Klimatförändringarna riskerar att driva miljoner afrikaner in i fattigdom till 2030. Konkurrensen om knappa naturresurser påverkar både liv och hälsa och försörjningen för miljontals människor i Afrika, liksom hushållens och samhällets motståndskraft mot kriser. Miljöfarliga utsläpp och exponering för kemikalier och avfall utgör betydande utmaningar. Konkurrens om naturresurser och klimatförändringar riskerar även att bidra till hunger, konflikt och tvångsfördrivning. En majoritet av befolkningen (70 procent) är beroende av lantbruk och naturresurser för sysselsättning och tryggad livsmedelsförsörjning. Sex hundra miljoner människor saknar tillgång till elektricitet.

Den demokratiska utvecklingen i Afrika visar på en negativ trend, med begränsningar av yttrande- och mötesfrihet och tillgång till information. Få länder i Afrika lever upp till internationella eller regionala åtaganden om mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning. Trenden har förvärrats av restriktioner i samband med covid-19-pandemin. Kvinnor och flickor är särskilt drabbade med utbredning av könsbaserat våld, begränsad skolgång och barnäktenskap. Tillgången till behovsbaserad hälso- och sjukvård brister i många länder. Afrika har en ung befolkning, med mer än 60% under 25 års ålder. Samtidigt saknar många unga möjligheter till arbetstillfällen och förutsättningar att delta på lika villkor i politiska beslutsprocesser.

Pandemin har även inneburit negativa konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen, för social rättvisa, och har medfört ökad fattigdom och otrygg livsmedelsförsörjning. Kontinenten är starkt beroende av råvaruexport och

import av livsmedel, läkemedel och övriga förnödenheter vilket gör kontinenten sårbar. Den småskaliga gränshandeln är omfattande och viktig för fattigdomsminskning, inte minst för kvinnor och unga. Det afrikanska kontinentala frihandelsområdet AfCFTA (*African Continental Free Trade Area*) förväntas generera både ökad handel och investeringar inom Afrika och ökade utkomstmöjligheter. Implementeringen förväntas emellertid ta tid. Vissa av de regionala samarbetsorganisationerna (*RECs, Regional Economic Communities*) har en mer långtgående regional integration än kontinenten i stort och majoriteten av handeln inom Afrika sker idag inom dessa regioner, vilka fortsatt kommer att spela en central roll för inkluderande ekonomisk utveckling, tillväxt och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor.

Migration och tvångsfördrivning fortsätter att öka i Afrika bland annat på grund av konflikter, den snabba befolkningsökningen, obalanser på arbetsmarknaderna, miljö- och klimatfaktorer och ekonomiska kriser. Den fria rörligheten av människor och varor är viktig för Afrika, inte minst regionalt, och säsongsbetonad arbetskraftsmigration är vanlig, liksom nomadiserande boskapsskötsel över nationsgränser. Migration bidrar till regionens positiva utveckling genom bland annat remitteringar, kunskapsutbyte och diasporans engagemang. Samtidigt följer negativa konsekvenser av irreguljär migration och tvångsfördrivning. Migranter, flyktingar och internt fördrivna är särskilt sårbara och saknar ofta skydd och rättigheter. Särskilt utsatta är kvinnor, barn, hbtqi-personer och etniska minoriteter.

Afrika är en av de mest konflikttrabbade regionerna i världen. I flera länder i Afrika pågår utdragna kriser och våldsamma konflikter, varav flera är gränsöverskridande och har regionala konsekvenser. Konflikterna förvärras av förekomst av små och lätta vapen. I berörda regioner är fattigdomen och hungern också mer utbredd. Våldsbejakande extremism har ökat och har blivit ett av Afrikas största säkerhetshot, och samspelar ofta med gränsöverskridande organiserad brottslighet.

Afrikanska unionen (AU) och regionala ekonomiska samarbetsorganisationer har en viktig normativ och koordinerande roll genom regionala konventioner och handlingsplaner och flera av organisationerna går i bräschen för en ökad regional integration inom olika områden. Agenda 2063 är AU:s övergripande strategiska ramverk och syftar till att uppnå mål om inkluderande och hållbar utveckling. Målen sammanfaller till stor del med Agenda 2030 och inkluderar

utrotande av fattigdom, politisk integration, stärkt demokrati och rättvisa, jämställdhet, fred och säkerhet och stärkt afrikansk identitet. AU har antagit en handlingsplan för grön återhämtning, där Sverige åtagit sig att som internationell sponsor (*co-champion*) verka för att biologisk mångfald ges uppmärksamhet och stöd. Bristande politisk samsyn mellan medlemsstaterna, och till viss del mellan AU och RECs, liksom begränsad administrativ kapacitet, försvårar för de regionala organisationerna att driva sina prioriteringar.

3. Verksamhet

Sida och FBA ska genomföra, följa upp och redovisa verksamheten i linje med vad som föreskrivs i regeringens riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (UD2017/21053). Av riktlinjerna framgår att analys, lärande och erfarenhetsåterföring ska genomsyra utvecklingssamarbetet. Det ska finnas ett fokus på resultat i strategiprocessens samtliga steg. Underlaget ska övergripande redovisa förutsättningarna för genomförande och hur uppföljning är tänkt att ske i det aktuella sammanhanget. Den årliga strategirapporten ska vara övergripande och bland annat innehålla en redovisning, analys och bedömning av resultaten av verksamheten i förhållande till angivna mål. Resultatinformation ska användas för beslutsfattande, lärande, ansvarsutkrävande och för att säkerställa transparens gentemot allmänheten. Uppföljningen ska ge tillförlitlig och användbar information om resultat på såväl kortare som längre sikt genom både kvalitativ och kvantitativ information, där så är möjligt. Resultatuppföljning ska i första hand svara på frågan om verksamheten gjort skillnad, hur och för vem. Uppföljningen ska med utgångspunkt i de förutsättningar som finns svara på i vilken omfattning utvecklingssamarbetet gjort skillnad.

Utvecklingssamarbetet bidrar till hållbar utveckling utifrån Agenda 2030, åtagandena om utvecklingsfinansiering från Addis Ababa Action Agenda och Parisavtalet. Verksamhetens bidrag är särskilt relevant för följande mål i Agenda 2030: ingen fattigdom (mål 1), utrota hunger (mål 2), uppnå jämställdhet (mål 5), hållbar energi (mål 7), anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8), minskad ojämlikhet (mål 10), hållbara städer och samhällen (mål 11), hållbar konsumtion och produktion (mål 12), bekämpa klimatförändringarna (mål 13), hav och marina resurser (mål 14), ekosystem och biologisk mångfald (mål 15), fredliga och inkluderande samhällen (mål 16) och genomförande och globalt partnerskap (mål 17). I

strategirapporteringen till regeringen ska referenser till hur verksamheten bidrar till genomförandet av Agenda 2030 i relation till strategins prioriteringar också ingå. I sin helhet ska det svenska utvecklingssamarbetet bidra till att minska fattigdomen, till bättre förutsättningar för en demokratisk utveckling och till respekt för de mänskliga rättigheterna.

Sveriges utvecklingssamarbete ska vara relevant och effektivt. Utgångspunkten för strategins verksamhet ska vara att stärka regionalt samarbete och integration i Afrika och möta gränsöverskridande utmaningar, där regionalt samarbete är det mest effektiva arbetssättet. Stöd till genomförande och efterlevnad av de afrikanska normativa ramverken bör vara i fokus och regionala aktörer, strukturer och initiativ bör stärkas. Det regionala mervärdet med att arbeta med kontinentala och regionala partners ska vara tydligt och komplettera såväl bilateralt som globalt stöd för ett effektivt bistånd.

Verksamheten ska bidra till minskad miljö- och klimatpåverkan och hållbar förvaltning och hållbart nyttjande av naturresurser och ekosystem, vilket även inkluderar skydd, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och dess ekosystem. Detta är centralt för en tryggad livsmedelsförsörjning och mer produktiva och hållbara livsmedelssystem. En giftfri cirkulär ekonomi ska främjas, vilket även kan inkludera stöd till hållbar kemikalie- och avfallshantering. Klimatförändringarna kräver stärkta åtgärder för klimatanpassning och stärkt resiliens och att kapaciteten hos regionala aktörer ökar. Verksamheten ska bidra till minskad utsatthet och ökad motståndskraft mot klimatförändringar, byggande av resiliens och katastrofriskreducering. Detta kan även inkludera stöd till naturbaserade lösningar och andra innovativa lösningar. Genomförandekapaciteten hos regionala aktörer, strukturer och initiativ bör stärkas, särskilt i fragila regioner och kontexter. Förnybar energi och förbättrad tillgång till hållbar elektricitet för företag och hushåll ska stödjas. Stöd kan även ges till att stärka landrättigheter och klimaträttvisa.

Verksamheten ska bidra till demokratisk utveckling, ökad respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet och rättsstatens principer inklusive minskad korruption. Detta bör inkludera stöd för att förbättra genomförandet och efterlevnaden av de afrikanska normativa ramverken och system för mänskliga rättigheter och samhällsstyrning. Inkludering av unga och deras meningsfulla deltagande i samhället bör stödjas. Regionala aktörers

arbete för att främja kvinnors möjligheter att påverka och delta fullt ut i beslutsfattande på olika nivåer bör stödjas, både vad gäller politiskt inflytande och ekonomisk egenmakt.

Verksamheten ska bidra till att främja regionala och kontinentala initiativ och stärka regionala aktörers kapacitet att agera på ett sätt som säkrar flyktingars, internt fördrivnas och migranternas rättigheter och möjlighet att bidra till och ta del av utveckling. Vidare bör verksamheten bidra till att stärka regionala aktörers kapacitet att skapa förutsättningar för säker, ordnad och reglerad migration, inklusive fungerande återvändande och återintegrering, samt minskad sårbarhet och varaktiga lösningar och utvecklingsmöjligheter för flyktingar och deras värdsamhällen, i linje med regionala prioriteringar och de globala ramverken för migration respektive flyktingar.

Verksamheten inom ramen för strategin ska bidra till regional ekonomisk integration och en inkluderande och hållbar handel. Verksamheten bör stödja genomförandet av afrikanska regionala ramverk och avtal inom handelsområdet. Detta kan inkludera kapacitetsutveckling och stöd till förenklade handelsprocedurer. Kvinnors ekonomiska egenmakt bör stödjas. Hållbar produktivitetsökning inom lantbruk och fiske är en förutsättning för att uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och därmed en hållbar ekonomisk utveckling. Utveckling av den regionala handeln är ett viktigt bidrag till lokal produktion och tjänster och tryggad livsmedelsförsörjning.

Verksamheten ska stödja regionala aktörer, strukturer och initiativ för att förebygga, hantera och lösa konflikter på ett inkluderande sätt. Stödet kan inkludera system för tidig varning och förebyggande arbete som främjar demokratisk samhällsstyrning, medling fredsbyggande och resiliens. Regioner där sårbarhet och spänningar är som störst bör vara i fokus. Kvinnors aktiva deltagande i konfliktlösning och fredsprocesser samt för stärkt motståndskraft mot konflikter bör främjas, liksom ungas meningsfulla deltagande för hållbar och inkluderande fred. Verksamheten bör stödja den afrikanska freds- och säkerhetsarkitekturens (APSA:s) institutionella ramverk samt aktörer och processer som kompletterar APSA, exempelvis regionala och lokala gränsöverskridande samarbeten för konfliktlösning. FBA:s verksamhet kan dessutom inkludera dialog och fredsprocesser och kvinnors och ungas deltagande i besluts- och fredsprocesser. Även stöd till avväpning, demobilisering och återanpassning av kombattanter (DDR) kan ingå i FBA:s verksamhet.

Kopplingarna mellan långsiktigt utvecklingssamarbete, humanitärt bistånd och fredsbyggande ska tillvaratas i verksamheten. Sverige ska verka för en sammanhållen och effektiv biståndssamordning, inte minst med EU och det multilaterala systemet. Möjligheter till samarbeten och synergier med andra givare och aktörer ska därför eftersträvas. EU är en central utvecklingspolitisk aktör i Afrika och med ett formellt partnerskap med AU. Utifrån Team Europa-ansatsen ska Sverige verka för ett effektivt genomförande av NDICI/Global Europe.

Synergier ska sökas mellan strategins områden, liksom med verksamhet inom ramen för andra relevanta strategier för det svenska utvecklingssamarbetet, inklusive den regionala strategin för Mellanöstern och Nordafrika, strategin för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Afrika, det humanitära biståndet, och strategin för forsknings-samarbete och forskning inom utvecklingssamarbetet. Verksamheten ska på sikt bidra till ett minskat beroende av humanitärt bistånd. Verksamheten ska lägga grund för bredare relationer mellan Sverige och Afrika, samt mellan EU och Afrika inklusive AU. Samarbetet med den svenska resursbasen bör fördjupas. Synergier och samarbete mellan Sida och FBA bör främjas. Mobilisering av additionella finansiella resurser för att nå strategins mål bör öka, exempelvis genom garantier. Verksamhet för att motverka korruption och bidra till stärkt ansvarsutkrävande ska genomsyra samtliga områden.